

## «ЧИ Є КРАЩІ МІЖ КВІТКАМИ?...» І. АЛЕКСІЙЧУК В АСПЕКТІ ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Твір «Чи є кращі між квітками?...» (інша назва «Пісня»), написаний Іриною Алексійчук на слова Лесі Українки у 2021 році для мішаного хору *a cappella*. А за рік, на замовлення Консорціуму «Співай для України», було видано редакцію для жіночого. У своїх коментарях до партитури твору композиторка підкреслює, що звернення до поетичної спадщини Лесі Українки було пов'язане з прагненням вшанувати пам'ять письменниці у рік 150-річчя від дня її народження (2021). Процес відбору текстів відбувався через активне «проживання» поезій, їх багаторазове перечитування вголос та внутрішнє осмислення. Вірш «Пісня» виявився найбільш співзвучним внутрішньому світові композиторки, зокрема завдяки подібності до інтонаційної та образної структури української народнопісенної традиції.

Змістові акценти твору — туга за втраченими роками молодості, болісне усвідомлення незворотності певних життєвих подій, зазнання болючих втрат — визначили образно-емоційну сферу музичної інтерпретації. У висловлюваннях І. Алексійчук наголошено, що поезія Лесі Українки поєднує глибокий сум із мотивами смирення, надії, світла й мудрості, що значно полегшує процес композиторської творчості: тексти «самі народжують музику». За словами композиторки у цьому творі вона прагнула передати не тільки особистісні переживання, а «ще більше — туга за всіма нашими численними втратами за майже дев'ять років війни, і за тим, що цим втратам не видно кінця» (Алексійчук, 2022).

Композиторська інтерпретація Ірини Алексійчук вирізняється багатогранністю образно-емоційного змісту. У крайніх розділах композиторка прагне до уподібнення звучання ліричній народній пісні — проста наспівна мелодія, квартові та квінтові ходи, структура подібна до куплетно-варіантної форми, прості гармонії, типові звороти. Основною тональністю І. Алексійчук обирає *e-moll* (переважно натуральний), що має семантичне забарвлення

світлої туги, ностальгії та часто зустрічається у народних піснях. Цікаво, що композиторка уникає використання підголоскової поліфонії, прагне зберегти максимальну ясність поетичного тексту.

Драматична складова художнього образу сконцентрована у середньому розділі: ускладнюється гармонічна мова, фактура. Цей експресивний розділ — не просто заклик до боротьби, це благання до кожного українця не втрачати сили на життя, не зламатися, не здатися попри обстріли, втрати, вбивства... Характерною рисою даного твору є тиха кульмінація: розвиток зненацька обривається і звучить інший, контрастний музичний матеріал. Голоси імітують інструментальне звучання, а на фоні цього як молитва звучить повторюване партією сопрано «не тікайте з світа».

Незважаючи на те, що твір написано нещодавно, існує багато його виконавських інтерпретацій. Для мішаного складу виконали камерний хор «Хрещатик» (диригент Павло Струць) та Хмельницький академічний муніципальний камерний хор (диригент Ігор Цмур), для жіночого складу — хор «The Young Women's Choral Projects of San Francisco» (диригент Мартіну Бенвенуто) та жіночий хор Київського інституту мистецтв ім. Глієра (диригентка Галина Горбатенко).

Дівочий хор «The Young Women's Choral Projects of San Francisco» здійснив прем'єрне виконання твору «Чи є кращі між квітками?...» у редакції для жіночого складу. Прем'єра відбулась 21 травня 2023 року в концертній залі Барбро Ошер Консерваторії музики під керівництвом доктора Мартіна Бенвенуто. Прем'єра стала частиною міжнародної ініціативи «Sing for Ukraine» 2022 року, яка об'єднала одинадцять однорідних хорових колективів із різних країн світу. Спеціально для цієї ініціативи було створено редакцію твору для жіночого складу. У межах проєкту зарубіжні хори виконували українські хорові твори, що рідко звучать за межами нашої країни. Показово, що дівочий хор із Сан-Франциско й досі залишається єдиним іноземним виконавцем цієї композиції. Під відеозаписом виконання твору І. Алексійчук одна з учасниць дівочого хору з Сан-Франциско написала: «Я сподіваюся, що

ми зможемо торкнутися української воєнної історії і стати промінчиком радості через пісню» (YWCPSPF, 2023). Ця щира позиція відчутно вплинула на інтерпретаційний характер виконання. Диригентові Мартіну Бенвенуто вдалося створити атмосферу світлої надії, прозорих і легких образів, які нагадують марево спогадів. Звучання хору відзначається легкістю, чистотою та польотністю, що тонко підкреслює найсвітліші грані художнього змісту твору та сприймається як символічний промінь світла, спрямований у темряву війни. Виконання вирізняється емоційною стриманістю, рівністю, відчутною відсутністю глибинного драматичного підґрунтя — характерною рисою більшості інтерпретацій української хорової музики іноземними колективами. Окрім цього, інтерпретації дещо бракує наспівності, широти інтонування, що пов'язано з розповсюдженою західною традицією наближення вокального звучання до інструментального.

У травні 2024 року в мистецькому салоні Київського національного університету імені Тараса Шевченка твір Ірини Алексійчук «Чи є кращі між квітками?..» прозвучав у виконанні жіночого хору Київської муніципальної академії музики імені Р. М. Глієра під керівництвом Галини Горбатенко. Ця інтерпретація вирізняється глибиною художнього осмислення, винятковою багатогранністю втілених образів та повнотою розкриття всіх пластів змісту.

Із перших тактів вражає широта та виразність інтонування: кожен звук і навіть кожна пауза набувають семантичної ваги, утворюючи відчуття безперервної «мови музики». Надзвичайно рельєфне та гнучке фразування формує великі смислові арки, об'єднуючи цілі музичні періоди у цілісну драматургічну структуру, що забезпечує глибоке занурення слухача у внутрішній світ твору. Саме у даній інтерпретації втілено наслідування українській народно-пісенній традиції, яке мала на меті І. Алексійчук. Наспівність, вільність, щирість та неквапливість звучання крайніх розділів твору викликають асоціації з народною піснею. Бездоганна вокальна техніка хору надає звучанню просторовості. Г. Горбатенко використовує багату палітру тембрових відтінків хору, залежно від образно-емоційної сфери. У

першому та третьому розділах, що базуються на подібному музичному матеріалі, інтерпретація виявляє контрастність емоційних станів: якщо перший розділ звучить насичено, тепло та повнокровно, то фінальний — прозоро, легко, майже відчужено, нагадуючи відлуння далеких спогадів, які тепер здаються майже ілюзорними. Середній розділ, що містить драматичну кульмінацію, вирізняється поступовим, органічним наростанням емоційної напруги без різких контрастів — це відповідає природі творів філософського змісту, де драма розгортається всередині, у глибині переживання.

Кожен образ твору у цьому виконанні не просто окреслюється — він розгортається у внутрішній сцені, стаючи майже зримим. Саме така інтерпретація максимально наближається до авторського художнього задуму, втілюючи глибину національної інтонаційності й універсальність філософського підтексту твору.

Аналіз виконавських інтерпретацій свідчить про широкі можливості художнього прочитання твору. Загалом, «Чи є кращі між квітками?..» демонструє, наскільки потужним носієм історичної пам'яті, національної ідентичності та внутрішньої сили може бути хорове мистецтво. Твір набуває особливого значення у час війни — як символ незламності, ніжної пам'яті та світлої надії, що долає біль.

#### **Список використаних джерел:**

Алексійчук, І. (2022) «Чи є кращі між квітками» на вірші Л. Українки (ноти)

YWCPFSF. (2023). "The Song / Пісня / Pisnia" - Iryna Aleksiychuk based on a poem by Lesya Ukrainka. YouTube.

Retrieved from [https://www.youtube.com/watch?v=\\_vpdPVsTuvc](https://www.youtube.com/watch?v=_vpdPVsTuvc)

*Володимир Корчак*

### **ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ХОРОВИХ ТВОРІВ АРАНЖУВАЛЬНИКА ТА КОМПОЗИТОРА РУБЕНА ТОЛМАЧОВА**

Українське хорове мистецтво як індикатор розвитку нації вже давно є загально визнаним інструментом впливу на суспільство. Змістове наповнення хорових творів, їх мелодична основа та різноманіття репертуару є показником